

MAGYAR JUHÁSZAT

ÉS KECSKETENYÉSZTÉS

Szerkeszti
a szerkesztőbizottság

25. évfolyam
2016/1

JÁVOR ANDRÁS

Gondolatok a jelenről, jövőről,
az együttműködésről

..... II

KUKOVICS SÁNDOR – JÁVOR BENCE

A juh- és kecskeszektor támogatás kihasználása
a 2010–2014-es években

..... III-IX

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI: **Bátor Árpád**, A JUH TERMÉKTANÁCS ELNÖKE, **Dr. Jávor András**, EGYETEMI TANÁR, ELNÖKSÉGI TAG,
Dr. Kukovics Sándor, ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ, JUH TERMÉKTANÁCS
Dr. Békési Gyula, **Dr. Mucsi Imre**, EGYETEMI TANÁR, • Szerkesztette: **Avar László**

Gondolatok a jelenről, jövőről, az együttműködésről

Minden évben rendkívüli érdeklődéssel várom a Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség időszaki tájékoztatóját. Így volt ez ebben az évben is, amely kiadvány 20. volt a sorban. Fontos látni, hogy egy tizenegynéhány milliárd forintos termelési értéket és egyben exportbevételt produkáló ágazat milyen eredményeket mutat fel, milyen annak fejlődése, milyen feltételrendszer jellemzi, milyen a termelési paraméterek alakulása a tenyészetekben, hogyan alakulnak az ágazat fejlődési trendjei. Nő, vagy csökken az anyajuh létszám, emelkedik, vagy sem a juhászatok száma, hogyan alakul az állománykoncentráció és miképpen változnak a termelés mutatói és a minőség paraméterei a kiskérődző ágazatban.

Az idén sem csalódtam, csak gratulálni lehet azért a munkáért, kiadványért, ami reális képet fest immár 20 éve a juhászatokról. Ennek megfelelően nyomon követhetők az ágazati szakmai irányítás, az államigazgatás szándékai, illetve mérhető a munkájuk eredményessége is. Például miképpen hatnak a szabályozók, milyen hatása van a támogatásnak az ágazatra. Utal a juhágazat feltételrendszer változásaira – takarmánybázis változásai, fejlesztési törekvések, stb. –, amelyek a szakmapolitika eszközeinek hatását mérik és igazolják a kiskérődző ágazat működésében.

Az idei – 2014-es év eredményeit bemutató kiadvány alapján megállapítható, hogy maga az éves jelentés is fejlődik. Egyre több adattal, egyre színesebben kíván megfelelni egy ilyen kiadvánnyal szembeni elvárásoknak.

A 2014. évi ágazatképet bemutató kiadványnak különös jelentőséget ad a Kiskérődző ágazat stratégiai fejlesztése 2015. című fejezet. Ebben az anyagban a különböző fejezetek címei a következők:

Általános helyzetkép, Az ágazat jelentőségének összefoglalója, A stratégia keretében megvalósítani kívánt célok és ezek eszközei, A termelésben és a közjavak előállításában elérendő célok, A magyarországi juh- és kecskeágazat SWOT-elemzése.

A stratégia zömében jól foglalja össze a rendelkezésre álló anyag alapján a helyzetképet, többségében számomra elfogadható megállapításokat tesz a feladatokat illetően. Néhány esetben azonban vitatható elemeket is találtam az anyagban, amelyekről érdemes lenne vitát folytatni a jövő érdekében.

Például meggyőződésem, hogy a magyar kiskérődző ágazat női ivarú létszáma minimum 1,5 millió, ideálisan 2 millió egyed kellene, hogy legyen. Pláne, ha 10000 család megélhetését szeretnénk biztosítani az ágazatból.

A célok megfogalmazásában véleményem

szerint keverednek a célok és az eredmények, illetve a közvetett hatások. Szerintem a legfontosabb célok – a létszám, a termelési színvonal és a termék minőségének javítása – esetében fontos lenne a kívánatos paraméterek megfogalmazása is. (Egyedszám, koncentráció, anyánkénti hozambárányok Európa-minőségének szintje, stb.)

A teljesség igénye nélkül a SWOT analízisben célszerű lenne tisztázni a veszélyek, gyengeségek tartalmát. Erre példa, hogy a fennálló helyzet az már nem veszély, hanem gyengeség (alacsony jövedelmezőség, elszakadás a legelőktől, stb.). Ugyancsak a lehetőségek kihasználásra teremthet erősséget (kedvező piaci helyzet, speciális igényeket kielégítő termékek, stb.).

Sajnos a munkanélküliség – szabad munkaerő, mint potenciál – nem tekinthető valódi lehetőségnek. Tudjuk, hogy szakképzett munkaerőből nincs felesleg, hanem ilyen nehéz találni a munkaerőpiacon, ezért szerintem ebben a kérdésben volna min vitatkozni és volna mit finomítani.

A másik fontos anyaga az évkönyvnek a kiskérődző ágazat helyzetének elemzése című fejezet. Ebben az anyagban néhány kérdésben más szakmai álláspontot foglalok el. Az első: véleményem szerint ma egy családi juhászat egyedszáma minimum 500 anyajuh, ideális esetben 1000 anyajuh kell, hogy legyen. A 300 egyedszám alatti juhászatok kényszermegoldások, éppen a legelőnélküliség, és a tökehiány okán. A kis tenyészetek sem munkaerő-hatékonyság, sem munkaszervezés, sem apaállat hatékonyság, sem versenyképességi – számos egyéb más nehézség mellett –, sem pedig piaci pozíció miatt nem tekinthetők a jövő megoldásának. Ugyanakkor a kiskérődző állatfajok ideálisnak tekinthetők családi gazdálkodást illetően.

Ugyancsak másképpen ítélem meg a hazai fajtaösszetétel kérdését. Szerintem az ágazati versenyszféra csak 18 fajtából áll, hiszen az őshonosok nem tekinthetők saját fenntartásukon kívül potenciális bázisnak. Arról már többször elmondtam a véleményem, hogy 1000–2000 egyedszámmal bíró fajták tekinthetők csak egy ország tenyésztésében elfogadható nagyságúnak. A mesterséges termékenyítés szinte teljes hiánya miatt a többi fajta meghatározó szerepet nem játszhat (ezek is csak mérsékelten). Ezt erősíti még az ellenőrzött tenyészetek rendkívül alacsony állománykoncentrációja is. A tenyészetenkénti átlagos egyedszám 15–100 anyajuh között változik. (Az előállított tenyészállatok pedig még ennek is a töredé-

ke.) A magyar merinó védetté nyilvánítása talán alátámasztja ezen álláspontomat is.

Sajnos ebben a helyzetelemzésben nem találtam viszont okfeltárárt értékelést a hozamok alacsony mutatóira, a gyenge ellési eredményekre vonatkozóan. Vajon miért nem tudjuk a kialakult zárt báránnyárlási technológia mellett a legelős bárányokat eltüntetni a piaci kínálatból. Arra sem kaptam választ, hogy miért ilyen rossz a kiskérődző ágazat egészségügyi státusza, vajon mit kell tenni a javítás érdekében.

Összefoglalva: miért nem fogunk össze, hiszen az ágazat fejlődése elmaradt, több évtizedes hátrányunk van a versenyszággal és egyéb állattenyésztési ágazatokkal szemben.

Beszéljük meg, dolgozzunk együtt és tegyünk meg mindent az ágazatért, hiszen ahogy az elemzett anyag is számos érveléssel rámutatott, hogy a juhágazat nélkülözhetetlen eleme a magyar mezőgazdaságnak. Ne feledjük, felelősek vagyunk több ezer juhász, illetve juhászcsalád jövőjéért.

Jávor András

A juh- és kecskeszektor támogatás kihasználása a 2010–2014-es években

A kiindulási pont

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) Juhtenyésztési Alosztálya, a Juh Termék-tanács, a Magyar Juh- és Kecsketenyésztők Szövetsége, valamint a Debreceni Egyetem szakértőinek közös erőfeszítéseinek és kompromisszumainak eredményeként – egy éves munkával – elkészült a juh- és kecske ágazat stratégiai fejlesztési terve, amelyet a NAK elnöke 2015. október elején nyújtott be a Földművelésügyi Minisztériumnak és az Agrár-vidékfejlesztési Államtitkárságnak annak megvalósítására tett javaslatával.

A Földművelésügyi Minisztérium képviselőjében dr. Czerván György agrárgazdaságért felelős államtitkár válasz levelében úgy nyilatkozott, hogy a benyújtott anyagban („Kiskérődző ágazat stratégiai fejlesztése 2015”) leirtakat el tudják fogadni a következő időszak közös munkájának keretében. Megjegyezte, hogy az FM megvizsgálja valamennyi hatáskörébe tartozó rövid és középtávon elvégezhető feladat kivitelezhetőségét, és erre kéri a többi illetékes kormányzati szereplőt is, mert a megvalósítandó célok több minisztérium hatáskörét is érintik. Nem tartotta kizártnak, hogy az FM is saját javaslatokkal fordul az anyagot kidolgozó ágazati szervezetek felé.

A „Kiskérődző ágazat stratégiai fejlesztése 2015” című program javaslat kidolgozói pozitív várakozással tekintenek a Földművelésügyi Minisztérium, a Miniszterelnökség és a Nemzetgazdasági Minisztérium juh- és kecskeágazat fejlesztését segítő tevékenysége felé.

Az ágazat előzményeiből

A Központi Statisztikai Hivatal 2015. július 17-én közzétett közleménye szerint az ország juháállománya 2015. június 1-jén 43 ezer egyeddel volt kevesebb (1,2 millió egyed), mint egy évvel korábban, jóllehet, az anyajuh létszám (858.000 egyed) megközelítően azonos a 2014.-évével. Ugyanakkor a kecskelétszám 88.000 egyedéből 38.000 volt az anyakecskéké száma.

Az már hosszú évek óta ismert tény, hogy a KSH és az MJKSZ ENAR adatai között mindig megtalálható egy nem lebecsülhető eltérés a létszám adatokban. Ennek oka a nyilvántartás formájában, és a közzététel idejében keresendő, és található is meg. A KSH az adott év június 1-jével és december 1-jével teszi közzé létszám felmérési és nyilvántartási adatait. Ezzel szemben az MJKSZ a leltár adatok összesítését követően értékeli a kiadott támogatási jogosultságok adatait, az adott év szeptembere és novembere között hozza azokat nyilvánosságra.

A juhlétszám selejtezésére a támogatás igénybe vételéhez szükséges 100 napos tenyészetben tartási időtartam leteltével kerül sor, és a két nyilvántartás eltérése tetten érhetővé is válik.

A 2014-es és 2015-ös bárány kiszállítási- (565.000), éves jerke beállítási- (180.000), és éven aluli jerke visszatartási- (26.000), valamint hazai bárány vágási (21.000) adatokat elemezve, mindkét első félévi adatokat is figyelembe véve, az ágazat 2015-ös bárány kibocsátásának várható létszáma mintegy 790–800 ezer egyedre tehető. (Lásd: *Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés 2015. novemberi száma.*) A végleges kiszállítási adatok 2016. március végén lesznek elérhetőek.

Amennyiben a KSH anyajuh létszám adatait vesszük alapul, és a várható 860.000 anyajuhra vetítjük ezt az értéket, akkor 91,86 és 93,02 % közötti lehet a 2015. évi hasznosult bárány szaporulat az országban. Amennyiben az MJKSZ 930.145 támogatásra jogosult éven felüli nőivarú (anyajuh) létszámára vetítjük e számokat, akkor 84,93–86,01% közötti hasznosult szaporulattal kalkulálhatunk. Számos elemzésünk eredményeként arra a következtetésre jutottunk, hogy ekkora hasznosult bárány szaporulati értékből nem lehet nyereségesen elartani egy átlagos anyajuhot.

A nyereséges szint eléréséhez mintegy 30–35%-kal kell minimálisan megnövelni ezt az értéket. Ez jelentős genetikai (szaporulat- és bárány minőség javítás), takarmányozási, tartástechnológiai, és piacfejlesztési munkát igényel, aminek 3–5 év lehet a középtávú kivitelezési időszükséglete. Ennek végrehajtásához a szándék mellett némi többlet forrásra is szükség van, amely az EU és a hazai támogatási források hasznosításával érhető el.

A kiskérődző ágazatok stratégiai fejlesztési terv javaslatának kidolgozásakor azzal az információval is szembesültünk, hogy az MVH kimutatásai szerint a lehetséges támogatási jogosultságokat a juh- és kecsketartók nem használták ki az utóbbi években, illetőleg a különböző támogatási címszavak alatt elérhető források valamilyen okból nem jutottak el maradéktalanul az állattartókhoz.

E jelenség részleteinek megértéséhez előzőleg 2010-ben készítettünk egy elemzést, amelyhez az MVH (Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal) rendelkezésünkre bocsátotta a juh- és a kecske ágazatot érintő támogatás kifizetési adatokat. Az adatokban 0–100; 101–300; 301–500; 501–1000; 1001–5000 és 5001 feletti üzemméretnek csoportosították számunkra a gazdaságoknak kifizetett összegeket támogatásfélésegenként. Az elvégzett elemzés ered-

ményeként megállapíthattuk, hogy a juh- és a kecsketartás költségeinek részbeni fedezéséhez kapott támogatások az állattartás költségeit a +/- nulla közeli szintre hozták, és a gazdaság (főleg ha az mással is foglalkozott és ahhoz is kapott valamilyen támogatást) az egyéb címszakra kapott támogatásokkal tudta a bevételeit a pozitív tartományba „manőverezni”.

2012-től némi javulás következett be a juhtartás támogatásában a kérődző szerkezet átalakítási támogatás bevezetésével, amelynek kifizetése érdemben 2013-ban indult el.

Egy 2013-ban kifizetett támogatásokról szóló kormányzati közlemény szerint a következő támogatási tételeket fizették ki az országban:

- anyajuh szerkezet átalakítás: 8.706.445 €;
- Anyajuh kiegészítő többlettámogatás (legalább 50% kedvezőtlen adottságú): 1.525.154 €
- Anyajuh termeléshez között 76.740 €
- Anyajuh kiegészítő termeléstől elvonatkoztatott: 1.802.113 €
- Anyajuh „de minimis” támogatás: 7.043.435 €

A 819.815 anyajuhra kifizetve (az igényelt és megítélt támogatási jogosultság szerint) a teljes összeg 19.153.787 €-t tett ki, ami az egy átlag anyajuhra vetítve 23,36 € összes támogatási jelentett.

2015-től az új EU CAP egy új támogatási rendszer bevezetését tette lehetővé a direkt létszám alapú támogatás (VCP) „újra” indításával. Ez 23–24 € (létszám visszaosztástól függő) anyajuhonkénti támogatás kifizetést tesz lehetővé, magába foglalja az előző évek anyajuh „de minimis” támogatási összegét is, de megszűnik az anyajuh kérődző szerkezet átalakítási támogatási címszó. A kormányzati közlemények szerint fennmarad a kiegészítő anyajuh támogatás, és a KAT (kedvezőtlen adottságú terület), valamint a Natura-2000 támogatás is. Új alapokon, és korlátozott keretek között az agrár-környezet gazdálkodási támogatás továbbra is komoly szerepet kap az ágazat egyes szereplőinek tovább élésében, amit továbbra is segíthet az állati hulla ártalmatlanításának támogatása. A TOP UP támogatási címszó alatti kifizetési lehetőség – ha minimálisra csökkentve is – címszóként valószínűleg fennmarad.

A vizsgálat

A juhtartás általában az egész EU-ban nem tartozik a nyereséges foglalkozások közé, ezért a legtöbb tagállamban részben EU, részben hazai forrásból támogatják az e foglalkozásból megélni szándékozókat, valamint az e foglalkozással a vidék karban-

tartásával az egész társadalom számára szolgáltatást nyújtó vállalkozásokat.

A támogatások formájával, és összegének meghatározásával a politika befolyásolja az egyes ágazatok sorsát. Jó példa erre az SPS támogatási forma 2005-ös bevezetése az EU-15 tagállamaiban, ahol a juhlétszám és a juhtermék előállítás jelentős hányadban visszafejlődött. Az akkor újonnan csatlakozott tagállamok SAPS támogatási rendszere sem segítette a juhtartás létszám és termelés fennmaradását.

A támogatás pozitív hatására jó példa lehet a húsmarha tartásban 2012-ben bevezetett kérődő szerkezet átalakítási támogatás Magyarországon, amelynek eredményeként két-három év alatt többszörösére nőtt a húsmarha állomány az országban. Ugyancsak jó példa a húsmarha támogatás politika általi meghatározására az a tény, hogy egyedül Franciaország sokkal több támogatást kap a húsmarha tartás direkt (VCP) támogatására, mint az egész EU a juhtartásra.

A hazai alkalmazott SAPS rendszerben az EU támogatás részben az adott év végén, részben a következő év első felében jut el a gazdálkodókhoz. Ez a kifizetési megoszlás az egyes években felvett támogatások összegét befolyásolja, illetve módosíthatja.

Jelen elemzésünkben nem vizsgáltuk, milyen okból nem jutott el a támogatás a gazdákhöz (nem igényelték le; elfelejtették azt; nem akartak az APEH, majd a NAV látókörébe kerülni; vagy esetleg a keresztmegerleltetés előírásainak nem tudtak megfelelni; stb.). Munkánkban, az egyes juhtartókhoz és/vagy kecsketartókhoz eljutott támogatások összegeit, a kifizetett igénylések számának alakulását, az egyes méret kategóriába tartozó gazdaságok igénylései-

I. táblázat: A juh- és kecsketartó üzemek-, és az általuk termelésben tartott állatok száma

Megnevezés	Év	Üzem méret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)						
		0-100	101-300	301-500	501-1000	1001-5000	5001-	
Juhartó gazdaságok száma	2010	4235	1783	487	302	59	3	6862
	2011	4043	1706	422	251	43	3	6488
	2012	4134	1698	464	250	50	2	6598
	2013	4212	1683	465	253	45	2	6660
	2014	4608	1729	456	249	49	2	7093
	2015	5235	1718	488	254	49	2	7746
Anyajuhok száma	2010	156 387	315 822	186 202	198 991	84 267	27 518	969 182
	2011	150 931	304 500	162 669	163 670	58 781	25 924	866 474
	2012	151 512	302 465	179 502	166 547	72 452	20 934	893 412
	2013	158 194	300 938	177 898	170 092	68 539	21 085	896 746
	2014	165 109	311 640	176 239	164 125	71 398	21 236	909 747
	2015	180 918	303 318	187 338	169 049	69 473	20 049	930 145
Kecsketartó gazdaságok száma	2010	508	32	0	0	0	0	540
	2011	522	21	1				544
	2012	610	25	1	0	0	0	636
	2013	600	33					633
	2014	755	35					970
	2015	844	35	1				880
Anyakecske létszám	2010	11 715	4690	0	0	0	0	16 405
	2011	12 193	1706	412	0	0	0	15 484
	2012	13 771	3203	317	0	0	0	17 293
	2013	14 124	4882					19 006
	2014	15 880	4831					20 711
	2015	18 065	4833	353				23 251

Forrás: Magyar Juh- és Kecskenyésztők Szövetsége 15-20 Időszaki Tájékoztatói alapján saját gyűjtés

nek arányát, és a számukra kifizetett támogatások összegeinek arányát kívántuk elemezni.

Tekintettel arra, hogy a 2010-ben elvégzett vizsgálatunkban a 2004-2009 közötti időszakot már felmértük, jelen vizsgálatban a 2010-2014 közötti évek számait elemeztük. Figyelembe véve azt a tényt, hogy az MVH-tól 2010-ben kapott üzemméret csoportosítás megfelelően kezelhetőnek bizonyult, a mostani munkához is a 2010-ben meghatározott csoportosítást vettük alapul,

és ennek megfelelő csoportosításban bocsátottak rendelkezésünkre az adatokat.

Amíg a 2010-es vizsgálat elvégzéséhez az összes támogatási címszó alatt elérhető forrást figyelembe vettük, jelen munkánkban csak olyan támogatásokat vizsgáltunk meg, amelyek juh- és kecsketartókhoz jutottak el.

A létszámváltozások

Amikor a kérődő szerkezet átalakítási támogatás a juh ágazatban is elindult a

2/1. táblázat: A juh- és kecskeágazatban 2010-2014 között kifizetett támogatások alakulása

Jogcím/ Intézkedés megnevezése	Év	Kifizetett támogatás összesen Ft	Igénybe vevő gazdaságok aránya %	A kifizetett kérelmek száma	A kifizetett támogatási összegek megoszlása kategória szerint (%)						Összesen
					Üzem méret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)						
					0-100	101-300	301-500	501-1000	1001-5000	5001-	
Anyajuh támogatás	2010	1 595 391 530	85,95	5 915	15,60	32,66	19,12	20,11	9,70	2,80	100
	2011	1 622 551 357	89,72	5 821	15,57	33,44	19,32	20,01	8,70	2,90	100
	2012	1 031 867 997	83,74	5 536	16,63	34,96	19,72	18,11	7,42	3,16	100
	2013	280 364 412	70,17	4 683	25,00	40,00	16,00	11,00	6,00	2,00	100
	2014	12 875 056	54,28	3 850	26,18	33,09	21,64	16,77	2,38	0,00	100
Anyajuhtartás de minimis támogatás	2010	1 030 021 429	85,91	5 907	17,63	36,85	21,53	19,24	4,55	0,20	100
	2011	1 000 693 985	89,64	5 823	17,88	38,53	22,28	17,42	3,73	0,16	100
	2012	1 266 568 437	83,74	5 523	21,04	44,18	21,17	11,23	2,23	0,16	100
	2013	1 302 385 567	84,16	5 620	48,45	31,50	12,19	6,31	1,44	0,11	100
	2014	1 616 409 524	79,91	5 703	22,27	44,28	20,27	10,91	2,18	0,09	100
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – 2007-től elváltasztott	2010	394 489 680	14,75	1 014	8,53	25,21	21,66	23,13	14,32	7,15	100
	2011	466 221 918	15,06	977	8,35	25,09	21,31	23,95	14,00	7,30	100
	2012	357 015 220	12,32	814	7,56	24,06	22,44	24,10	12,43	9,42	100
	2013	235 322 497	10,42	695	50,00	21,00	10,00	10,00	5,00	4,00	100
	2014	132 637 884	8,06	572	14,32	30,17	15,81	20,71	13,20	5,79	100
Kérődő szerkezet-átalakítás – Anyajuh	2010	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2012	?									
	2013	4 006 908 235	61,71	4 118	49,00	22,00	12,00	10,00	6,00	1,00	100
	2014	3 732 632 358	53,33	3 833	16,30	31,43	22,12	18,35	9,81	2,00	100

Forrás: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal-, valamint a Magyar Juh- és Kecskenyésztők Szövetsége adatai (15-19. Időszaki Tájékoztatók) alapján saját számítás

2012-es meghirdetését követően, hatásaként a létszám csökkenés megállítását és visszafele fordulását reméltük.

A juhtartó gazdaságok száma több mint 1100-al emelkedett 2011–2015 között (1. táblázat), amelynek döntő hányada 2015-ben jelent meg az ágazat nyilvántartásában. Sajnos, a 0–100 egyed tartók száma nőtt meg meghatározóan, a többi kategóriában inkább továbbra is a csökkenés maradt a jellemző.

A juhtartók számának emelkedése hasonló tendenciát eredményezett a juhlétszámban is, jöllehet, a 2010-es anyajuh létszám eléréséhez még további 39.000 egyeddel kellene nőnie az állományoknak. 2015-ben több mint húszezer egyeddel nőtt ugyan a

létszám, de ez a 0–100 méretű közötti üzemekben következett be. A 301–500-as kategóriában elértük a 2010-es szintet, de a többiben a létszám tovább csökkent. Az üzemenkénti átlag létszám továbbra is csökkenő tendenciát mutat, 2015-ben ennek értéke 120 egyed volt. (Csak emlékeztetésként jegyezzük meg, hogy a gazdaságos működéshez szükséges állomány létszám mára már 350–450 egyed közöttire tehető, függően attól, hogy foglalkozik-e tejtermeléssel is az adott gazdálkodó.)

A kecsketartó gazdaságok és az általuk tartott állatok számában hasonló jelenséget figyelhettünk meg. Intenzíven emelkedett a 0–100 egyed tartó üzemek száma, és nőtt az általuk termelésben tartott anyakecskék

száma is. Ebben az esetben is a 2015. év létszám növelő hatása érhető tetten (5 ezer Ft-ra, majd 7 ezer Ft-ra emelt de minimis támogatás, pld.). A sok kis tenyészet azonban inkább az ágazat elaprózottságát bizonyítja továbbra is. 2015-ben az egy üzemre vetített átlagléttség 26,42 egyed volt.

A fentieknek megfelelően a tartó- és az állat létszám növekedés a foglalkoztatás bővülés irányába hatott ugyan (főleg a hobby tartók), de a gazdaságos üzemi méret elérését nem segítette egyik kiskérődző fajban sem.

A támogatás-féleségek részletesen

Az anyajuh támogatás

A 2010 és 2014 közötti időszakban az e cím-szó alatt kifizetett támogatási összeg töredé-

2/2. táblázat: A juh- és kecskeágazatban 2010–2014 között kifizetett támogatások alakulása

Jogcím/ Intézkedés megnevezése	Év	Kifizetett támogatás összesen Ft	Igénybe vevő gazdaságok aránya %	A kifizetett kérelmek száma	A kifizetett támogatási összegek megoszlása kategória szerint (%)						Összesen
					Üzem méret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)						
					0–100	101–300	301–500	501–1000	1001–5000	5001–	
Agrár-környezet-gazdálkodás	2010	?	?	?							
	2011	10 465 553 893	31,66	2934	15,83	26,81	22,45	20,57	11,58	2,75	100
	2012	10 060 228 091	26,04	2521	17,78	27,23	23,12	15,63	12,81	3,43	100
	2013	7 572 143 635	25,15	2585	46,65	14,82	13,61	6,81	16,68	1,43	100
	2014	7 782 706 212	22,12	2253	19,71	28,99	18,43	15,62	15,58	1,67	100
Natura-2000 (gyep)	2010	416 424 886	13,31	1093	24,47	34,32	17,21	21,60	2,11	0,30	100
	2011	958 106 024	31,66	1597	15,83	26,81	22,45	20,57	11,58	2,75	100
	2012	711 991 327	14,82	1142	15,52	31,83	22,90	16,67	6,75	6,34	100
	2013	1 455 053 850	21,23	2245	71,55	13,60	6,57	4,98	1,62	1,68	100
	2014	928 559 975	18,20	1537	17,14	28,85	22,03	24,03	6,35	1,62	100
Kedvezőtlen adottságú terület	2010	1 147 363 012	21,61	1799	21,32	31,47	22,60	19,95	3,55	1,13	100
	2011	1 224 287 845	21,04	1832	19,88	29,76	22,37	21,18	4,03	2,79	100
	2012	881 391 850	15,87	1203	18,36	30,45	24,46	18,12	5,02	3,59	100
	2013	1 660 048 386	21,32	2231	72,00	14,00	6,00	5,00	1,00	2,00	100
	2014	1 076 031 561	17,96	1553	20,65	28,43	21,44	23,10	4,96	1,42	100
TOP-UP	2010	584 004 619	0,76	57	9,13	18,90	5,24	56,43	10,29	0,00	100
	2011	693 880 135	0,74	52	17,48	17,95	5,75	50,50	8,32	0,00	100
	2012	681 655 182	0,77	53	12,35	20,53	2,87	59,31	1,53	3,40	100
	2013	713 648 053	1,14	81	18,19	49,03	4,16	25,45	0,12	3,05	100
	2014	708 817 351	0,83	62	28,68	34,57	7,28	26,25	0,00	3,13	100

Forrás: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal-, valamint a Magyar Juh- és Kecskenyésztők Szövetsége adatai (15.-19. Időszaki Tájékoztatók) alapján saját számítás

2/3. táblázat: A juh- és kecskeágazatban 2010–2014 között kifizetett támogatások alakulása – 3.

Jogcím/ Intézkedés megnevezése	Év	Kifizetett támogatás összesen Ft	Igénybe vevő gazdaságok aránya %	A kifizetett kérelmek száma	A kifizetett támogatási összegek megoszlása kategória szerint (%)						Összesen
					Üzem méret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)						
					0–100	101–300	301–500	501–1000	1001–5000	5001–	
Juhok és kecskék elektronikus jelölése	2010	?	?	?							
	2011	?	?	?							
	2012	420 638 418	73,63	9 262	15,30	34,38	20,84	19,88	7,20	2,41	100
	2013	99 774 347	62,10	5 764	49,73	23,66	10,91	8,79	4,89	2,02	100
	2014	467 040	0,34	24	42,98	19,30	14,19	23,54	0	0	100
Anyakecske tartás de minimis támogatása	2010	37 818 000	48,70	264	63,61	31,99	4,39	0,00	0,00	0,00	100
	2011	38 862 000	55,70	304	74,26	25,74	0	0	0	0	100
	2012	42 723 000	56,60	360	74,33	25,67	0	0	0	0	100
	2013	46 611 069	62,72	397	78	22					100
	2014	57 102 438	44,23	429	74,50	25,50					100
Állati hulla ártalmatlanítása	2010	55 358 643	0,15	35	99,87	0,00	0,00	0,13	0,00	0,00	100
	2011	125 163 751	0,17	102	99,80	0,13	0,00	0,07	0	0	100
	2012	222 938 483	0,17	130	99,86	0,07	0,00	0,07	0	0	100
	2013	1 835 286 053	0,26	181	99,98	0,02					100
	2014	57 102 438	0,01	6	0,00	100,00					100
Területalapú támogatás	2010	22 825 692 300	74,76	7 186	22,12	25,10	16,56	21,10	12,87	2,24	100
	2011	12 589 394 547	77,37	6 116	24,07	26,71	19,28	17,28	10,95	1,71	100
	2012	24 485 761 158	77,90	9 990	23,32	27,75	19,63	16,05	10,39	2,86	100
	2013	27 035 713 929	76,89	10 156	52,00	19,00	10,00	8,00	9,00	2,00	100
	2014	29 422 015 954	71,86	10 095	30,99	25,48	17,19	16,76	8,46	1,12	100

Forrás: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal-, valamint a Magyar Juh- és Kecskenyésztők Szövetsége adatai (15.–19. Időszaki Tájékoztatók) alapján saját számítás

2/4. táblázat: A juh- és kecskeágazatban 2010–2014 között kifizetett támogatások alakulása

Jogcím/Intézkedés megnevezése	Év	Kifizetett támogatás összesen Ft	Igénybe vevő gazdaságok aránya %	A kifizetett kérelmek száma	A kifizetett támogatási összegek megoszlása kategória szerint (%)						Összesen
					Üzem méret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)						
					0–100	101–300	301–500	501–1000	1001–5000	5001–	
Állattartó telepek korszerűsítése	2010	2 101 825 741	1,4	209	13,89	32,51	9,58	33,10	10,91	0,00	100
	2011	?	?	?	0	0	0	0	0	0	0
	2012	?	?	?	0	0	0	0	0	0	0
	2013	3 169 869 551	1,94	170	17,33	22,69	36,59	16,85	6,45	0,09	100
	2014	6 359 279 782	5,06	495	22,62	15,90	13,02	29,79	8,76	9,90	100
Egyéb juhtartók részére kifizetett összegek	2010	4 751 289 039	37,69	5 344	23,12	21,20	13,84	25,87	14,31	1,67	100
	2011	5 733 536 451	46,64	7 048	26,54	24,70	21,10	16,60	10,36	0,71	100
	2012	5 835 604 002	51,02	6 646	24,28	26,60	21,37	17,77	8,13	1,83	100
	2013	5 809 621 969	32,06	4 603	29,00	31,00	17,00	15,00	6,00	2,00	100
	2014	8 933 576 682	65,21	11 413	26,50	27,18	17,79	18,69	8,90	0,93	100

Forrás: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal-, valamint a Magyar Juh- és Kecskenyésztők Szövetsége adatai (15–19. Időszaki Tájékoztatók) alapján saját számítás

kére zsugorodott (2/1. táblázat). Ezt a támogatási forrás szerzési lehetőséget a juhtartók mintegy 85,95%-a használta ki 2010-ben, s a kihasználás 54,28%-ra esett vissza 2014-re. Ezzel párhuzamosan a kifizetett kérelmek száma 5 915-ről 3 850-re zsugorodott. Az anyajuh létszám szerinti kategóriákat vizsgálva ezen időszak alatt fokozatosan növekedett a kis méretű üzemek-, és csökkent a nagyobb kategória méretbe tartozó gazdaságok részesedése a támogatás összegéből.

Amennyiben az egyes méret kategóriába tartozó üzemek kihasználási intenzitását vizsgáljuk (3/1. táblázat), meglehetősen érdekes képet látunk. Minden kategóriában csökkent a kihasználás intenzitása (az MVH által adott kategóriába sorolt gazdaságok száma/az MJKSZ nyilvántartás szerint ide tartozó juhtartók száma), de amíg a nagyobb méretű gazdaságok esetében az érték töredékére zsugorodott, addig a hobby kategóriába sorolható üzemeket tekintve az arány mindössze 15%-kal lett kevesebb.

Az anyajuh tartás „de minimis” támogatása
Az e címszó alatt kifizetett támogatás összege több mint 600 millió Ft-tal emelkedett a vizsgált periódusban, jóllehet, a támogatás kihasználási intenzitása (85,91%-ról 79,91%-ra) alig csökkent (2/1. táblázat). A kifizetett kérelmek száma csökkent 2012-ig, de 2014-ben (5 907) csak mintegy 200-al kevesebb volt azok száma (5 703) 2014-ben. Az egyes méret kategóriákba sorolt gazdaságoknak kifizetett támogatás aránya meglehetősen hullámzó volt ebben az időszakban, amit indokol az a tény, hogy csak bizonyos létszám keretig lehetett e támogatás feleséget igénybe venni.

Az e támogatási címszó kihasználási arányát tekintve (3/1. táblázat) az érték 2013-ban esett vissza minden kategóriában, de – a hobby kategóriától eltekintve – nagyon is magas szinten volt 2014-ben.

Anyajuh tartás kiegészítő támogatás – 2007-től elválasztott

Az e címszó alatt kifizetett támogatás összege jelentősen megnőtt 2011-ben, majd fokozatosan zsugorodva 2014-re a 2010-es érték harmadára esett vissza (2/1. táblázat). E támogatási lehetőség igénybe vételét a ter-

mohelyi adottságok korlátozták ugyan, de az ezt megkapó gazdaságok aránya, valamint a kifizetett igénylések száma is jelentősen csökkent a vizsgált időszakban. Az e támogatási címszó alatt forráshoz jutó gazdaságok méret kategória szerinti részesedése itt is jelentősen hullámzott, bár sokkal alacsonyabb szintű volt, mint amit az előző két címszó esetében megfigyelhettünk.

Az adatok elemzésének eredményéből úgy tűnik (3/1. táblázat), hogy a nagyobb kategóriába tartozó gazdaságok kihasználási hatékonysága volt kedvezőbb, és a 100 alatti létszámot tartók ilyen értéke messze a legalacsonyabbnak bizonyult minden vizsgált évben.

Kérődző szerkezet-átalakítás – Anyajuh

Bár e címszó igénybe vételi lehetőségét 2012-ben meghirdették, kifizetése azonban csak 2013-ban indult el (az MVH-tól kapott adatok szerint) (2/1. táblázat). A két vizsgálható év adatait tekintve a 2014-ben kifizetett összeg csaknem 268 millió Ft-al csökkent. Érdekes módon, a kifizetett kérelmek száma csaknem 300-al visszaesett 2014-

ben. Az e forrásból részesedő üzemméret kategóriákba sorolt gazdaságok esetében két eltérő képet figyelhettünk meg: az első évben a hobby kategória dominált, a második évben a nagyobb kategóriába tartozók részesedése jelentősen emelkedett és a hobby juhtartóké megharmadolódott.

Az e támogatás kategória kihasználási arányát vizsgálva (3/1. táblázat), a két év között hasonló eltérést tapasztaltunk. A legkisebb kategória ilyen értéke a második évben csaknem a felére esett vissza, míg a nagy méret kategóriákban ez az érték megközelítette a lehetséges maximumot is.

Agrár-környezetgazdálkodás

A kapott adatok alapján e címszó keretében 2010-ben nem volt kifizetés (2/2. táblázat). A következő években az e címszóra kifizetett támogatás összege fokozatosan csökkent, bár a 2014-ben kifizetett keret mintegy 210 millió Ft-al meghaladta az előző évit. Az e támogatási címszót igénybe vehető gazdaságok száma és aránya is korlátozott, ugyanakkor, a különböző években 31-ről 22%-ra csökkent az e lehetőséget igénybe

3/1. táblázat: Az MVH által/az MJKSZ által nyilvántartott gazdaságok aránya kategóriánként (%)

Jogcím/ Intézkedés megnevezése	Év	Üzem méret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)					
		0–100	101–300	301–500	501–1000	1001–5000	5001–
Anyajuh támogatás	2010	78,65	96,80	96,71	98,34	118,64	100,00
	2011	81,25	101,12	110,90	112,35	134,88	100,00
	2012	77,14	96,17	91,80	91,60	90,00	150,00
	2013	69,73	78,70	56,34	47,83	60,00	100,00
	2014	63,02	45,98	22,59	16,06	16,32	0,00
Anyajuh tartás de minimis támogatás	2010	78,61	96,80	96,51	99,34	113,56	100,00
	2011	81,10	101,29	110,43	112,35	139,53	100,00
	2012	76,97	95,88	91,81	92,00	90,00	150,00
	2013	91,90	78,61	56,34	47,43	60,00	100,00
	2014	73,17	92,31	92,54	93,57	87,76	100,00
Anyajuh tartás kiegészítő támogatás – 2007-től elválasztott	2010	10,15	18,84	28,34	28,15	35,59	66,67
	2011	10,14	19,11	31,52	34,26	46,51	66,67
	2012	7,62	15,96	26,72	33,20	36,00	100,00
	2013	10,90	10,10	8,60	7,91	8,89	50,00
	2014	5,25	11,51	14,69	19,68	28,57	50,00
Kérődző szerkezet-átalakítás – Anyajuh	2010						
	2011						
	2012						
	2013	61,68	67,02	52,26	44,66	57,78	100,00
	2014	31,13	78,71	84,43	93,57	91,84	100,00

Forrás: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal-, valamint a Magyar Juh- és Kecskenyésztők Szövetsége adatai (15–19. Időszaki Tájékoztatók) alapján saját számítás

vehető gazdaságok aránya. Igaz, ezzel párhuzamosan a kifizetett igénylések száma 2011–2014 között mintegy 200-al csökkent. Az e forrásból részesülő különböző méret kategóriákba sorolt gazdaságok részesedése meglehetősen komoly évenkénti hullámzást mutatott.

Az e támogatási címszó kihasználási arányát vizsgálva (3/2. táblázat), ebben az esetben is jelentős évenkénti hullámzást figyelhattunk meg az értékekben. Az általános tendencia szerint (a legnagyobb méretet kivéve) az első vizsgálható évben nagyobb %-os szintről indultak a nagyobb kategóriába tartozó gazdaságok, és 2014-re egy hullámvölgyet elhagyva ismét egy magasabb, de az induló évitől jelentősen elmaradó értéket értek el.

Natura-2000 (gyep)

Ezt a támogatási címszót csak a meghatározott környezeti feltételek között gazdálkodó juhtartók vehették igénybe, ami indokolttá teszi, hogy az üzemek viszonylag korlátozott aránya részesülhetett ebből a forrásból

3/2. táblázat: Az MVH által / az MJKSZ által nyilvántartott gazdaságok aránya kategóriánként (%)							
Jogcím/Intézkedés megnevezése	Év	Üzem méret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)					
		0–100	101–300	301–500	50–1000	1001–5000	5001–
Agrár-környezet-gazdálkodás	2010						
	2011	17,43	43,61	73,50	84,06	95,35	100,00
	2012	15,75	37,10	54,53	59,20	66,00	150,00
	2013	25,24	24,54	23,44	28,06	40,00	50,00
	2014	11,57	35,28	48,68	61,44	59,18	100,00
Natura-2000 (gyep)	2010	9,16	18,00	22,59	27,15	16,95	66,67
	2011	12,27	25,56	39,10	44,62	39,53	100,00
	2012	10,57	18,67	28,23	27,20	44,00	150,00
	2013	23,53	17,84	14,62	16,60	24,44	100,00
	2014	11,41	26,78	36,62	44,98	42,86	100,00
Kedvezőtlen Adottságú Terület	2010	15,54	28,49	35,73	37,42	47,46	66,67
	2011	14,77	26,91	41,71	41,83	58,14	100,00
	2012	11,49	20,79	27,37	26,80	44,00	150,00
	2013	23,67	18,00	15,91	14,23	17,77	100,00
	2014	12,65	25,16	30,70	38,15	38,78	100,00
TOP-UP	2010	0,44	1,18	0,41	1,99	6,78	0,00
	2011	0,44	1,17	0,71	1,59	6,98	0,00
	2012	0,44	1,24	0,65	2,40	4,00	50,00
	2013	0,93	1,37	1,29	2,37	2,22	50,00
	2014	0,54	1,16	1,53	2,41	0,00	50,00

Forrás: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal-, valamint a Magyar Juh- és Kecskenyésztők Szövetsége adatai (15–19. Időszaki Tájékoztatók) alapján saját számítás

(2/2. táblázat). A kifizetett támogatás összege meglehetősen nagy hullámzást mutatott a kapott adatok alapján: megduplázódott 2011-ben, majd jelentősen csökkent 2012-ben, majd több mint duplájára emelkedett 2013-ban, és ismét fél milliárd Ft-tal esett vissza 2014-ben. A kifizetett támogatások száma is jelentős hullámzáson ment keresztül. Mintegy egy harmadával nőtt 2011-ben, majd 400-al esett vissza 2012-ben és 1 100-al ugrott meg 2013-ban, és 700-al esett vissza 2014-ben. Az igénylő gazdaságok aránya hasonló tendenciát követett. Az egyes méret kategóriákba sorolt gazdaságok csoportjai közül a 0–100-as kategória részesedési arányának megugrása 2013-ban elgondolkodtató emelkedést mutatott.

Az e támogatási címszó kihasználási hatékonysága (3/2. táblázat), követte az előbbi trendet, de nem volt ekkora kiugró érték ezek között. Az évek között méret kategóriánként jelentős hullámzás volt megfigyelhető, kivéve az 5001 feletti kategóriát, ahol a lehetséges támogatási arányt kihasználták.

Kedvezőtlen adottságú terület

Ez a támogatási forma is csak bizonyos területi adottságok között működő gazdaságok számára volt elérhető (2/2. táblázat). Az ennek keretében kifizetett összeg is erősen hullámzott a vizsgált években, jöllehet, ez a változás elmaradt a Natura-2000 esetében tapasztaltaktól. Több mint 300 millió Ft-tal csökkent 2012-ben, majd csaknem duplájára emelkedett 2013-ban, és majdnem 600 millió Ft-tal lett kisebb 2014-ben. Kisebb, de hasonló trendet követő hullámzás az igénybevevő gazdaságok arányában is megfigyelhető volt, amit követett a kifizetett igénylések száma is. Az egyes méret kategóriáknak „jutó” részesedés itt is jelentős éves hullámzást követett, és elgondolkodtató volt a hobby gazdaságok (0-100 egyed) 2013-as túlsúlya.

Az egyes méret kategóriákba tartozó gazdaságok kihasználási arányát vizsgálva (3/2. táblázat), a 2013-as évet kivéve a nagyobb méret kategóriába tartozó gazdaságok „teljesítettek jobban”. A korlátozott számban meglévő legnagyobb kategóriába tartozó gazdaságok a lehetőségeket maximálisan kihasználták.

TOP-UP

Az e címszó alatt kifizetett összeg nagysága mintegy 130 millió Ft-tal nőtt 2013-ig, majd kis mértékű csökkenés következett be 2014-ben (2/2. táblázat). Nem tudtuk kideríteni mostanáig, hogy az elvileg minden gazdaságnak járó támogatást miért csak a gazdaságok elenyésző aránya vette igénybe, és miért volt a nyilvántartott kifizetett igénylések száma is megdöbbentően alacsony. A különböző méret kategóriák részesedése a támogatási forrásból eltérően alakult: az első két kategóriában az évekként emelkedett a részesedésük, míg a többi kategória részesedési arány fokozatosan zsugorodott.

Az e támogatási forma kihasználási hatékonyságát tekintve (3/2. táblázat), annak értéke csak a két legnagyobb kategóriában csökkent, a többiben emelkedő trendet követett.

Juhok és kecskék elektronikus jelölése

A már 2010 elején megígért támogatás kifizetésére csak 2012-től kerül sor, és a kifizetett összeg „zuhanó repülés szerűen” csökkent a rá következő években, s 2014-el meg is szűnt (2/3. táblázat). Az e támogatást igénybe vevő gazdaságok aránya 2012-ben még 72,63%-volt, de 2014-ben ez már csak 0,34%-ot tett ki. Ezzel megegyező trendet követett a kifizetett kérelmek száma is: 9 262-ről mindössze 24-re zuhant 2014-ben. Az e támogatásból az egyes üzemméret kategóriák évente eltérő arányban részesedtek, az első évben a nagyobb kategóriák, míg a második és harmadik évben a 0–100 juhot/kecskét tartó gazdaságok részesedése volt a meghatározó.

Az e támogatás-féleség kihasználási hatékonysága (3/3. táblázat) a második évben a felére, majd a harmadik évben a töredékére esett vissza. Ez alól a 0-100 juhot tartók kategóriája számított kivételnek, ahol az érték alig csökkent a második kifizetési évben.

Anyakecske tartás „de minimis” támogatása

Tekintettel arra a tényre, hogy a kecsketartók számára ez a címszó mindmáig az egyetlen támogatási forrás, meglehetősen lehangoló, hogy annak kiszanaltsága mesz-

ze elmaradt a lehetségestől (2/3. táblázat). (Igaz, a kecske esetében hasznosabb lett volna másféle üzemméret kategóriát alkalmazni, de az MVH-tól csak egyféle kategória rendszerben lehetett az adatokhoz hozzájutni.) Az e címszó alatt kifizetett támogatás összege 20 millió Ft-tal emelkedett 2010–2014 között, ami több mint 50%-os növekedést jelentett. A résztvevő gazdaságok aránya 48,70-ről 62,73%-ra emelkedett, ami egy pozitív trend, de messze elmarad a meglévő kecsketartó üzemek számától (2014-ben a KSH több mint 19 ezer kecsketartót tartott nyilván). A kifizetett igénylések száma kevesebb, mint 200-al nőtt a vizsgált években. A támogatás összegének két harmada jutott a 0–100-, és egy harmada (az utóbbi években még ennél is kevesebb) a 101–300 kecskét tartóknak.

A támogatási címszó kihasználását vizsgálva viszont azt láthatjuk, hogy a nagyobb kategóriába tartozó gazdaságok nagyobb, és emelkedő hányadban vették igénybe ezt a támogatási forrást (3/3. táblázat).

Állati hulla ártalmatlanítása

Ebben a támogatás-féleségben az az érdekes, hogy az állattartó üzemek mellett, vagy zömében helyettük a megsemmisítést végző üzemek jutnak hozzá a támogatás összegéhez (2/3. táblázat). Ezzel együtt néhány üzem méret kategóriában jelentős számú kifizetett igénylést tartottak nyilván az első vizsgált években, majd az érték mindössze 6-ra olvadt. A 2013-as adatban a teljes e címszóra kifizetett összeget kaptuk meg,

3/3. táblázat: Az MVH által az MJKSZ által nyilvántartott gazdaságok aránya kategóriánként (%)

Jogcím/Intézkedés megnevezése	Év	Üzem méret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)					
		0–100	101–300	301–500	501–1000	1001–5000	5001–
Juhok és kecskék elektronikus jelölése	2010						
	2011						
	2012	64,49	88,57	88,79	91,20	90,00	150,00
	2013	65,72	60,42	46,45	41,90	60,00	100,00
	2014	0,30	0,35	0,44	0,80	0,00	0,00
Anyakecske tartás de minimis támogatása	2010	46,06	84,38	0,00	0,00	0,00	0,00
	2011	53,45	114,29	0,00	0,00	0,00	0,00
	2012	54,26	116,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	2013	62,50	66,67	0,00	0,00	0,00	0,00
	2014	52,98	82,86	0,00	0,00	0,00	0,00
Állati hulla ártalmatlanítása	2010	0,21	0,00	0,00	0,33	0,00	0,00
	2011	0,22	0,06	0,00	0,40	0,00	0,00
	2012	54,26	116,00	0	0,00	0,00	0,00
	2013	0,38	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00
	2014	0,00	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00
Területalapú támogatás	2010	64,34	90,07	90,97	94,37	115,25	100,00
	2011	66,41	92,32	103,55	105,98	125,58	100,00
	2012	69,01	93,82	90,09	91,20	90,00	150,00
	2013	84,09	75,04	55,70	47,04	60,00	100,00
	2014	61,96	89,59	91,01	92,77	91,84	100,00

Forrás: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal-, valamint a Magyar Juh- és Kecsketenyésztők Szövetsége adatai (15–19. Időszaki Tájékoztatók) alapján saját számítás

míg a többi évet tekintve csak az állattartók „járandóságát” adták meg értékelésre. E sajátos folyamatban a 0–100 egyedet tartók részesültek a legnagyobb hányadban e támogatásból.

Ez a támogatás kihasználási tendencia volt megfigyelhető az egyes üzemméret kategóriák esetében is (3/3. táblázat).

Területalapú támogatás

E támogatás-féleség az egyik leginkább meghatározó forrás a különböző méretű gyepek és szántó területeket hasznosító juh (és kecske) tartók számára. Az ebből származó összeg jelenti az üzemelés meghatározó, pozitív vagy negatív eredményét. A kifizetett összeg (a kapott adatok alapján) több mint 11 milliárd Ft-os csökkenést „szenvetett el” 2011-ben, majd az értéke csaknem duplájára ugrott 2012-ben, és fokozatosan emelkedett a következő két évben is (2/3. táblázat). Az e támogatásban résztvevő gazdaságok aránya stabilan 70% feletti volt, évek közötti néhány %-os hullámzással. A kifizetett igénylések száma 1000-el esett vissza 2012-ben, majd csaknem négy ezerrel lett több a következő három évben. E támogatásból a 0–100 és a 101–300 juhot tartó üzemek részesültek a legnagyobb hányadban, még akkor is, ha az évenkénti változások nem voltak jelentéktelennek minősíthetők.

E támogatási címszó kihasználását tekintve (3/3. táblázat) a 101–300 és afeletti kategóriába tartozó gazdaságok értéke mindig meghaladta a 0–100 egyedet tartók kategória értékét. Ez alól a 2013-as év volt kivétel, amikor az utóbbi kategória értéke 84% fölé került, a többi kategória értéke viszont nagyot zuhant. Igaz, 2014-ben az előző trend „helyre állt”.

Állattartó telepek korszerűsítése

Ez az a támogatási forrás, amit a juh és kecsketartók csak elenyésző számban,

Jogcím/Intézkedés megnevezése	Év	Üzem méret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)					
		0–100	101–300	301–500	501–1000	1001–5000	5001–
Állattartó telepek korszerűsítése	2010	0,40	1,18	3,90	42,37	23,73	0,00
	2011						
	2012						
	2013	1,54	1,43	5,16	3,56	13,33	50,00
	2014	2,45	5,26	14,47	26,10	44,90	100,00
Egyéb juhtartók részére kifizetett összegek	2010	28,41	92,32	59,96	67,88	93,22	100,00
	2011	34,88	58,26	82,70	88,84	109,30	100,00
	2012	39,74	65,67	78,23	79,60	86,00	150,00
	2013	32,74	31,97	27,53	26,88	44,44	100,00
	2014	52,99	86,52	90,13	92,37	89,80	100,00

Forrás: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal-, valamint a Magyar Juh- és Kecsketenyésztők Szövetsége adatai (15–19. Időszaki Tájékoztatók) alapján saját számítás

értékben és arányban vettek, illetve vehettek igénybe a megelőző négy évben gazdaságuk fejlesztéséhez (2/4. táblázat). Olyan juhot is tartó gazdaságok számára kifizetett összegeket tartanak itt számon, amelyek nem biztos, hogy a juhtartást segítették teljes egészében (sőt). E címszó alatti kifizetésekre nem került sor 2011-ben és 2012-ben, de 2013-ban egy milliárddal emelkedett (2010-hez képest) a kifizetett támogatás nagysága, ami több mint duplájára ugrott 2014-ben. Ezzel együtt a juhtartás technológiai és épület állományban mérhető lemaradása soha nem látott arányban nőtt. Az e támogatást igénybe vevő juhot is tartó gazdaságok aránya mindössze néhány százalékot tett ki a különböző években. A kifizetett igénylések száma a 2010-es 209-ről 170-re esett 2013-ban, de 495-re ugrott 2014-ben. A támogatásból a különböző méretbe sorolt gazdaság kategóriák évente eltérő mértékben részesültek.

E támogatási címszó kihasználási aránya az üzemi méret növekedésével párhuzamosan intenzíven emelkedett (3/4. táblázat), de csak 2014-ben az 1001–5000 juhot tartó kategóriában közelítette meg a 45%-ot (44,90%).

Egyéb juhtartók részére kifizetett összegek

Az ebbe a címszóba sorolt támogatások minden olyan támogatás-féleséget tartalmaznak, amelyeket olyan gazdaságoknak fizettek ki, amelyek juhot is tartottak, de ezeket a támogatásokat nem a juhtartás támogatására vették igénybe (2/4. táblázat). Ez a második olyan támogatási forma, amely a juhtartó üzem üzemelési költségei és bevételei közötti arányt a pozitív tartományba emelheti. Az e támogatási címszó alatt kifizetett összeg mintegy egy milliárd Ft-tal emelkedett 2010 és 2013 között, és 3,1 milliárd Ft-tal ugrott meg 2014-ben. E támogatási címszó adta lehetőséget kihasználó juhot is tartó gazdaságok aránya a 2013-as (eddig okkal nem magyarázott) visszaeséstől eltérően fokozatosan emelkedett. Ez a jelenség a kifizetett igénylések számában is nyomon követhető: E kifizetett kérelmek száma több mint kettőezerrel csökkent 2013-ban, de 2014-ben már bőven meghaladta az előző évi értékeket és elérte a 11 413-at (több mint kétszeresen meghaladva a 2013-as értéket). E támogatás összegéből évente eltérő mértékben részesültek az egyes gazdasági méret csoportok, de általában a két kisebb kategóriába tartozó üzemek bizonyultak kedvezőbb helyzetűnek.

Az e támogatási címszó kihasználási értékében (3/4. táblázat) az üzemméret kategóriák és az egyes évek között hatalmas különbségek voltak megfigyelhetők, de általános trendként megállapítható volt, hogy az emelkedő méretkategóriával fokozatosan nőtt annak kihasználási értéke is.

Következtetések

Jelentős változások következtek be a juh (és kecske) tartást segítő támogatásokban az utóbbi években, de a létszámban érdemben megjelenő változásra még várunk szükséges.

A szerzők utólag is tisztelettel köszönik a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal munkatársainak az adatok csoportosításával végzett segítő munkáját és az adatok feldolgozáshoz való rendelkezésre bocsátását!

Dr. Kukovics Sándor
Jávor Bence

